

בס"ד, י"ט שבט תשע"ה

08 פברואר 2015

תיק 2-74011

פסק ביניים

בעניין שבין

הנתבעת	התובעים
חברת בניה	- תובע 1

- תובע 2

רוכשי דירה ביישוב א'

א. רקע

התובעים רכשו בתים ביישוב א' מהנתבעת. אין מחלוקת בין הצדדים שאת פיתוח המגרשים ביצע היישוב, והנתבעת רכשה את המגרשים לאחר פיתוח.

סלע המחלוקת העיקרי בין הצדדים הוא טענת התובעים שהמסלעה שמעל הבתים שלהם איננה בטוחה.

ישיבה ראשונה התקיימה בתאריך 14.03.19. בישיבה הוסכם על מינוי מומחה ביה"ד – מהנדס יועץ קרקע – שיכריע במחלוקת העיקרית שבין הצדדים. לאחר כמה ניסיונות הודיע ביה"ד שהוא לא הצליח לאתר יועץ קרקע שאין לו קשר לאחד הצדדים ושמוכן לקחת על עצמו את התפקיד.

לאור זאת הודיע ביה"ד לצדדים שעל כל צד להגיש חוות דעת של יועץ קרקע מצדו. התובעים הגישו חוות דעת (שנכתבה בתאריך 13.05.19) עם הגשת התביעה והנתבעת הגישה בתאריך 14.10.22 חוות דעת מצידה. לאחר קבלת חוות הדעת נתנה לצדדים זכות להגיב.

בעקבות חוות הדעת והתגובות הודיע ביה"ד בתאריך 14.10.29 (בשעה 13:37) שתתקיים ישיבה לחקירת המומחים.

באותו יום, 14.10.29, בשעה 14:50 הודיעה הנתבעת שהיא מעוניינת להגיש הודעת צד ג' כנגד היישוב שביצע את עבודות הפיתוח ובניית המסלעה.

בתאריך 14.11.05 הוגשה הודעת צד ג' על ידי הנתבעת.

בתאריך 14.11.17 הודיעו התובעים כי הם מתנגדים להוספת צד ג'.

עמוד 1 מתוך 11

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Brurya St. Main Office:

טל' 02-5371485 Tel פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org bitdin@erezhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

מזכירות ביה"ד הציעה לנתבעת להעביר את החומרים הנדרשים לצורך הוספת צד ג' לבוררות עוד לפני קיום הישיבה השנייה, אולם, עקב אי הבנה מצד הנתבע הדבר לא נעשה. ישיבה שנייה התקיימה בתאריך 30.12.14 ובה נחקרו המומחים. בפתח הישיבה הגישו התובעים תוספת לחוות הדעת ובה התייחסות מפורטת למסלעה. כמו כן העלו הצדדים בקצרה את טענותיהם בנוגע לצירוף צד ג' לתיק. על פי הוראות ביה"ד הגישו הצדדים טענות נוספות בכתב בנוגע לצירוף צד ג'. כעת נדרש ביה"ד להכריע בשאלת צירוף צד ג'.

ב. טענות הנתבעת

הנתבעת נמקה את בקשתה לצרף צד ג', בעל פה ובכתב, כך:

1. הנתבעת לא נוהגת להתדיין בבית דין של תורה, ובמקרה זה חרגה ממנהגה. כמו כן, בנספח שינויים להסכם שבין הנתבעת לבין תובע מס' 1 מתאריך 19.09.11 נכתב שהנתבעת תסכים להתדיין בבית דין של תורה בכפוף לכך שהיא תהיה רשאית לצרף "כל צד ג' אשר עשוי להיות רלבנטי לתביעה ובפרט קבלן משנה".
2. הנתבעת ציינה בדיון הראשון שלא היא בנתה את המסלעה. אמנם הנתבעת לקחה על עצמה באותו דיון לשלם במקרה שמומחה יקבע שהמסלעה מסוכנת. אולם, הדבר נעשה על סמך הבנה עם היישוב שבנה את המסלעה שבמקרה הצורך הוא ייקח את האחריות. כעת היישוב מתנער מההסכמות ולכן יש צורך לצרפו לבוררות.
3. היישוב שבנה את המסלעה הוא שמחזיק בתוכניות והוא שיוודע כיצד המסלעה נבנתה, ולכן יש הכרח לצרפו לתביעה כדי לאפשר לנתבעת להגן על עצמה. הדבר נדרש במיוחד לאור העובדה שבית הדין ביקש מהצדדים עצמם להביא חוות דעת הנדסיות, וויתר על חוות דעת של מומחה ב"ד.
4. התובעים הגישו חוות דעת של יועץ קרקע בנוגע למסלעה רק בתחילת הישיבה השנייה. לאור האיחור הגדול של התובעים אין עילה להתנגד לבקשת צירוף צד ג' אפילו בשלב זה.
5. גם בבתי המשפט מתקבלת בקשה לצירוף צד ג' באיחור, כאשר הדבר מביא לייעול של התהליך ולכן אין לדחות את הבקשה בגלל השיהוי (ולראייה הפנתה הנתבעת לפס"ד רע"א 3006/11).

ג. טענות התובעים

1. ב"כ הנתבעת הסכים בישיבה הראשונה שהנתבעת תפעל ע"פ החלטת מומחה ביי"ד והיא אינה יכולה לסגת מהסכמתה.
2. הנתבעת לא הוכיחה כי חל שינוי בעמדתו של היישוב ביחס לאחריותו לתיקון המסלעה. להיפך, מר נ' אמר בישיבה השניה כי לגבי מסלעה אחרת סוכם שהנתבעת תתקן ולאחר מכן תתחשבן עם היישוב, כך שמוכח שמערכת היחסים נשארה טובה.
3. התובעים מעלים את ההשערה שהנתבעת דורשת לצרף צד ג' לאור חולשת עדותו של המומחה מטעמים.
4. הנתבעת מבקשת לדחות את תיקון המסלעה למרות הסכנה האפשרית.
5. המהנדס מטעם התובעים התייחס למסלעה כבר בחו"ד הראשונה שהוגשה לביה"ד עם פתיחת התיק.

ד. נושאי הדיון

1. הוספת צד ג' לאור חוק הבוררות.
2. הוספת צד ג' בדין תורה.
3. הוספת צד ג' בנדון שלפנינו.
4. ההסכמים וההסכמות שבין הצדדים.
5. שאלת השיהוי.
6. הצורך בצירוף צד ג' לצורך בירור האמת ולצורך ביצוע פסק הדין.

ה. הוספת צד ג' לאור חוק הבוררות

הנתבעת, מבקשת להשתחרר מהליך הבוררות, או לעכב את הליך הבוררות שבפנינו, בשל דרישתה להוסיף צד שלישי לדיון. נבחן את השאלה גם מנקודת מבט משפטית. דהיינו, האם מבחינה משפטית, זכאי צד להסכם בוררות לדרוש לבטל את מחויבותו להסכם הבוררות, בשל העובדה שהוא אינו יכול לכפות צד ג' להצטרף לבוררות, ובכך נגרם לו לכאורה נזק, בהשוואה לקיום ההליכים המשפטיים בבית המשפט, שם יוכל לכפות את צירופו של צד ג' להליך.

עמוד 3 מתוך 11

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem
Main Office: 2 Brurya St. P.O.B 8178 Jerusalem 91080

טל' 02-5371485 Tel פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org
beitdin@erezhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

עניין זה נדון בכמה פסקי דין של בית המשפט. הכלל הוא שהסכם הבוררות מחייב את הצדדים, גם אם בכך נמנעת מן הנתבע האפשרות להגיש הודעת צד ג'. כך ניסח את הדברים השופט יורם דנציגר (רע"א 3873-09 עו"ד רחל בכר נ' מושב מצליח) :

מקום שקיום הליכים שיפוטיים נוספים כאמור אינו ברור מאליו, וכאשר מערכת היחסים בין הצדדים לבוררות עומדת לעצמה, ואינה מושפעת בהכרח מהליכים נוספים בין צדדים נוספים, לא קמה עילה לסכל את הליך הבוררות ואין הצדקה להוליך את הצדדים להסכם הבוררות להליך שיפוטי ארוך ומסורבל, תוך סיכול כוונתם המקורית לפנות להליך של בוררות.

היוצא מן הכלל הוא מצב בו יורה בית המשפט על עיכוב הליכי הבוררות, וזאת רק בהתקיימו של מבחן כפול. ונצטט שוב מתוך דברי השופט דנציגר :

בעניין אלרינה, נקבע בדעת רוב (נגד דעתו החולקת של השופט (כתוארו אז) מ' חשין) כי על בית המשפט לבחון קיומם של שני תנאים (אשר זכו לכינוי "המבחן הדו-שלבי"): ראשית, האם צירופו של הנתבע שאינו צד להסכם הבוררות לתובענה הוא כן, היינו לא נעשה על מנת לאפשר התחמקות מן ההתחייבות ליישב את הסכסוך במסגרת בוררות (נחיצות דיונית);

שנית, האם ניהולם של ההליכים כמקשה אחת, ללא פיצול, מהווה תנאי לכך שהתובע יוכל לזכות בסעד אפקטיבי (נחיצות מהותית).

אם משתכנע בית המשפט כי יש להשיב בחיוב על שתי השאלות הנזכרות, הרי שמתקיים טעם מיוחד שלא להורות על עיכוב ההליכים (בהתאם לסעיף 5(ג) לחוק הבוררות).

נמצא אם כן, בעיקר על פי המבחן השני, שיש לפגוע בהסכמה שבין הצדדים להכריע בסכסוך במסגרת בוררות, רק במצב בו הצורך בשילובו של צד ג', הוא לצורך כך **שהתובע** יוכל לקבל סעד אפקטיבי.

בנדון דידן, אין מבחינת התובעים כל מניעה להכריע בסכסוך שבין הצדדים גם בלא הכנסתו של צד שלישי להליך. על כן, אין ספק שמבחינה משפטית, הדרישה אינה מצדיקה ביטול הליך הבוררות.

גם אם נקבל שצד ג' לא יתנגד מלהצטרף לבוררות, ההנחה הכללית היא שצירוף צד ג', במהלך ההליך, עשוי לדרוש חזרה על שלבי בדיון שכבר הוקדשו להם משאבים. על כן, על פי סדרי הדין יש להגיש הודעת צד ג', עם תחילת ההליך.

הזמן המוקצב על פי סדר הדין האזרחי להגשת הודעת צד ג' נקבע בסעיף 220 (ב) לתקנות סדר הדין האזרחי :

עמוד 4 מתוך 11

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem
Main Office: 2 Brurya St. P.O.B 8178 Jerusalem 91080

טל' 02-5371485 Tel פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org www.beitdin@erezhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

(ב) ההודעה לצד השלישי תוגש בידי בעל הדין בתוך הזמן שנקבע להגשת כתב הגנתו, אם לא קבע בית המשפט או הרשם מועד אחר – במקרה האמור בתקנה 216, או תוך הזמן שקבע בית המשפט או הרשם בהחלטתו – במקרה האמור בתקנה 217.

דהיינו, הזמן המתאים להגשת הודעת צד ג' הוא לפני ראשיתו של ההליך המשפטי. נכון הדבר שבתו המשפט עשויים לאשר הגשת הודעת צד ג', גם לאחר חלוף הזמן, אך זאת לפני שלב הראיות. מועד ההגשה של הבקשה בנדון דידן, לא רק שמעלה שאלה על תום הלב שבבקשה, אלא גם אינו מקיים את התכלית של הודעת צד ג'. שכן, תכליתה של אפשרות הודעת צד ג' הוא בין היתר שלא ידרש לחזור על הליכים שכבר בוצעו. בנדון דידן ההליכים שבין שני הצדדים לבוררות כבר קויימו. אם יצורף צד ג' לתביעה, הוא עשוי לדרוש חזרה על חלק לא מבוטל מן ההליכים שכבר בוצעו. לפיכך, אף אם יסכים צד ג' להצטרף להליך הבוררות, יש בכך פגיעה בלתי מבוטלת בתובעים. בשונה מכך, בתיק הרע"א 3006/11, מדובר היה אומנם בהליך שהתנהל כשלוש שנים, אך עדיין היה בשלב 'קדם משפטי'. דהיינו, הוגשו חומרים משפטיים שונים, אך טרם התקיימו דיוני הוכחות. כמו כן, שם ראה בית המשפט את צד ג' (המדנינה), כנתבע עיקרי (לא רק של הנתבעת באותו הליך, אלא שיכול היה גם להיות הנתבע הראשי על ידי התובעת). על כן, אין להביא ראיה מפסיקה זו לנדון דידן.

לסיכום, על פי המבחן הדו-שלבי להוספת צד ג' לבוררות ועל רקע תקנות סד"א יש לדחות את בקשת הנתבעת להוספת צד ג'.

ו. הוספת צד ג' בדין תורה

שאלת הוספת צד ג' לדין תורה מתחלקת לשני חלקים: האחד, השאלה האם ניתן לפטור נתבע מלהתדיין בדין תורה כאשר צד ג' מסרב להתדיין בדין תורה – בשאלה זו לא נעסוק במסגרת זו. השאלה השניה, שבה נתמקד כאן, היא האם זכותו של צד לדיון לדרוש צירוף צד ג', וזאת, כאשר אותו צד ג' מוכן להצטרף. השאלה עולה כמובן כאשר ישנו צד שמתנגד לבקשה. פרופ' אליאב שוחטמן (סדר הדין בבית הדין הרבני, תשע"א, כרך א, עמ' 161-154) עסק בשאלה זו.¹ מהמקורות אותם הוא מביא עולה שישנו מבחן משולש, דהיינו, ישנן שלוש סיבות לכפות צירוף צד ג' למרות התנגדות אחד מבעלי הדין:

¹ ראו שם דיון כאשר הבקשה מוגשת על ידי תובע, נתבע או צד ג'.

1. שיקולי יעילות

בשו"ת הרי"ף (לייטר, סימן רנג, ובדומה לכך בשו"ת התשב"ץ ח"ד, חוט המשולש, טור ג, סי' יח) כתב שיש לכפות צירוף צד ג' כדי שלא להטריח את בית הדין בדיון כפול:

ודאי אם נודמנו שלשתן לדין [דנים את שלושתם יחד]... משום אטרוחי תרי זימני בי דינא לא מטרחינן.

יש לשים לב, שהוספת צד ג' משיקולי יעילות שוקלת גם את הנזק שיגרם לבעלי הדין עקב הצירוף, ולכן רק כאשר כל בעלי הדין באותו מקום והצירוף לא מעכב – כופים את הצירוף. מכאן נלמד שבמקום בו צירוף צד ג' ייגרם לעיכוב משמעותי יכריע בית הדין במחלוקת שבין שני הצדדים המקוריים ואל ימתין לצירוף צד ג'.

2. כאשר הדבר נדרש לצורך בירור האמת

בשו"ת תרומת הדשן עסק בקונה (ראובן) ששלח שליח (שמעון) לשלם כסף למוכר (לוי) עבור מוצר. השליח טוען שנתן את הכסף ואילו המוכר אומר שלא קיבל. בעניין דומה מובא בגמרא (קידושין מג, ב) ובשו"ע (חו"מ קכא, ט) שהשליח ישבע שנתן וייפטר והמוכר יישבע כדי לגבות שוב את הכסף.

אמנם, הכלל הוא שניתן לחייב אדם שבועה רק כאשר התובע טוען טענה וודאית (טענת ברי) ואילו כאן הקונה (ראובן) אינו יודע האם הכסף ניתן למוכר. אלא שהקונה רוצה שהשליח ידרוש מהמוכר להישבע, כיון שהשליח טוען בוודאות שהוא נתן את הכסף למוכר.

על כך כתב בשו"ת תרומת הדשן (סימן שח):

אמנם נראה דאם בא ראובן לכוף את שמעון קודם שנשבע שישביע הוא את לוי לא מצי לכופו אא"כ פוטר אותו מהשבועה לגמרי... אם ישבע לוי לשמעון ושמעון יצטרך ג"כ אח"כ לראובן לישיב נמצא אחד מהם ודאי נשבע שבועת שוא, וכה"ג ודאי מיקרי הפסד וקפידא ואין לכופו לכך.

דהיינו, ראובן אינו יכול לדרוש מהשליח (שמעון) להשביע את לוי (המוכר) כיון שלאחר שבועתו של המוכר (לוי) אם ישבע השליח (שמעון) מתברר שהוא נשבע שבועת שקר.

אולם, הש"ך (חו"מ קכא, מב, וכן פסק נתיבות המשפט חידושים קכא, כד) חלק עליו וכתב: "ואין זה נ"ל דודאי יכול לכופו וליכא למימר דודאי אחד ישבע שבועת שוא".

מדבריהם למדנו שבמקום בו לא קיימת בעיית שבועת שוא יכול צד א' (הקונה-ראובן) לכפות על צד ב' (השליח-שמעון) לצרף את צד ג' (המוכר-לוי) לתביעה, ולחייב את צד ב' לתבוע את צד ג'. כל זאת, לשם בירור האמת.

עמוד 6 מתוך 11

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים P.O.B 8178 Jerusalem 91080 Main Office:

טל' 02-5371485 Tel פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org www.beitdin@erezhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

ובאופן כללי ניתן להסיק שאם צירוף צד ג' נדרש כדי לברר את האמת במחלוקת שבין צד א' לצד ב', אזי הדרישה לצירוף צד ג' תתקבל.

3. כאשר הדבר נדרש לצורך ביצוע פסק הדין

ביה"ד הרבני (תיק תש"ך/1191 בפני הדיינים: הרב א"י ולדנברג, הרב עובדיה יוסף, הרב יוסף קאפח, הובא ע"י שוחטמן, סדר הדין, כרך א', עמ' 155, פסק הדין לא פורסם) קבע שיש לצרף צד ג' כדי –

לא לתת מקום למניעת ביצוע כל החלטה שתוצע על ידי בית הדין בתביעה זאת לכאן או לכאן ולמען ריכוז הדיון ולמיצויו.

דהיינו, ניתן לכפות צירופו של צד ג' גם לצורך הבטחת ביצוע פסק הדין. גם כאן מסתבר שהמקור הוא הכלל "ואטרוחי בי דינא בכדי לא מטרחינן" (בבא קמא פט, ב). כלל זה הוזכר לעיל בדברי הר"י. משמעותו היא שאין טעם להטריח את בית הדין ללא כל תכלית. ולכן, ברור שחוסר היכולת לממש את פסק הדין הופך את פסק הדין לחסר תכלית.

לסיכום, בית הדין יכול לכפות (מבחינה הלכתית) צירוף צד ג' משלושה שיקולים: יעילות ההליך, לצורך גילוי האמת, וכדי להבטיח את ביצוע פסק הדין.

ז. הוספת צד ג' בנדון שלפנינו

במקרה הנדון לפנינו עלינו לבחון את ההצדקה לדרוש את צירוף צד ג' לאור שלושה שיקולים:

1. ההסכמים וההסכמות בין הצדדים.
  2. שיקול היעילות.
  3. הצורך בצירוף צד ג' כדי להגיע לחקר האמת ולצורך ביצוע פסק הדין.
- נדון בשיקולים אלו בקיצור.

ח. ההסכמים וההסכמות שבין הצדדים

הנתבעת הפנתה ל"נספח שינויים" להסכם שבין הנתבעת לבין תובע מס' 1 מתאריך 19.09.11. בהסכם נכתב שהנתבעת תסכים להתדיין בבית דין של תורה בכפוף לכך שהיא תהיה רשאית לצרף "כל צד ג' אשר עשוי להיות רלבנטי לתביעה ובפרט קבלן משנה". (למותר לציין שהדיונים הפנימיים שנטען שהיו בין הנתבעת לבין ב"כ אינה מחייבים או משפיעים על התובעים דן, על פי הכלל הידוע "דברים שבלב אינם דברים").

עמוד 7 מתוך 11

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 Jerusalem P.O.B 8178 Brurya St. Main Office:

טל' 02-5371485 Tel פקס 02-5379626 Fax www.erezhemdah.org 580120780 "ע"ר מס' beitdin@erezhemdah.org

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

לעומת זאת, התובעים הדגישו את ההסכמה של עו"ד ה' בישיבה הראשונה לפעול בהתאם למה שיקבע מומחה ביה"ד (שבסופו של דבר לא נבחר).

בעניין זה ביה"ד דוחה את טענת הנתבעת. אמנם, אילו מראש היתה הנתבעת מתנה את חתימתה על הסכם בוררות בצירופו של צד ג' – בקשתה ככל הנראה היתה מתקבלת. אולם, משחתמה הנתבעת על הסכם בוררות ללא כל התניה, ומשלא העלתה את הטענה במשך חודשים רבים מאז הישיבה הראשונה – לא ניתן להעלות תנאי זה כעת.

לכך יש להוסיף, כי הסכמתו של עו"ד ה' בישיבה הראשונה (פרוטוקול ישיבה 1, עמ' 22, שורה 14-17) ניתנה לאחר שהוא עצמו אמר שהמסלעה לא נבנתה על ידי הנתבעת. כך שלא ניתן לומר שהנתבעת התחייבה בטעות.

גם הטענה שהישוב התנער מאחריותו לא הוכחה. אמנם עו"ד ס' טען בדיון (פרוטוקול ישיבה 2, עמ' 18, שורה 28-36) כי חל שינוי במערכת היחסים עם היישוב, אולם, מר נ' (שם, עמ' 19, שורה 8-13), שבפועל נמצא בקשר עם היישוב אמר שמה שהשתנה זה שהנתבעת הבינה שהיא עומדת להפסיד בתיק, ורק אח"כ עלתה שאלת השותפות של היישוב בעניין. רוצה לומר, לא השינוי בקשר או בהתחייבות של היישוב גרם להעלאת הטענה אלא החשש מתוצאות הכרעת הדין. זו כמובן אינה עילה לטענת הסכמה בטעות, שהרי הסיכוי להפסיד בתיק קיים לכל אדם שמקיים הליך משפטי. לכך יש להוסיף, כפי שציינו התובעים, שמר נ' עצמו אמר בדיון (שם, עמ' 3, שורה 24-25) שלגבי סלע שנפל הוסכם שהנתבעת תתקן ואח"כ תהיה התחשבות עם היישוב. מכאן למדנו שמדובר במערכת יחסים עניינית.

בשולי הדברים יש להעיר כי ב"כ הנתבעת בישיבה הראשונה היה עו"ד ה' שהגיע להסכמות האמורות. ואילו בדיון השני ייצג את הנתבעת עו"ד ס'. למוותר לציין שהחלפת הייצוג לגיטימית, אולם, הנתבעת אינה יכולה להתנער מהסכמות קודמות, וחילופי הגברי אינם מאפשרים נסיגה מסיכומים.

לסיכום, ע"פ ההסכמים וההסכמות שבין הצדדים הנתבעת מחויבת לקיום ההליך ולביצוע פסק הדין ללא תלות בצירוף צד ג'.

ט. שיקול היעילות ושאלת השיהוי

כבר אמרנו לעיל, שהכלל 'אטרופי תרי זימני בי דינא לא מטרחינן' אמור רק במקום בו אין פגיעה בצדדים שלפנינו, כפי שמדובר בשו"ת הרי"ף, שנזדמנו כל שלושת הצדדים לדיון.

לאור הטענה ששיקולי יעילות מהווים הצדקה לצירוף צד ג' יש לבחון את המקרה שלפנינו, בשני היבטים: השיהוי בהעלאת הטענה, והעובדה שלאור התקדמות ההליכים אין ספק שצירוף צד ג' עשוי לפגוע בתובעים ולהחזיר את ההליך המשפטי כמה חודשים לאחור.

עמוד 8 מתוך 11

במקרה הנדון התקיימה ישיבה ראשונה בתאריך 19.03.14, בישיבה זו שני הצדדים הסכימו כאמור שהמסלעה נבנתה על ידי היישוב. וכן הוסכם שהנתבעת תבצע מה שיורה לה מומחה ביה"ד.

כאמור לעיל, במשך החודשים הרבים שעברו בהם ניסה ביה"ד לאתר מומחה לא העלתה הנתבעת את סוגיית צד ג'. רק לאחר שהנתבעת הגישה חוות דעת מטעמה וקבלה את תגובת הצד השני היא הודיעה בתאריך 29.10.14 על כוונתה לצרף צד ג' [על פניו על פי הרישומים שבידי ביה"ד ההודעה על הכוונה לצרף צד ג' נשלחה לביה"ד יותר משעה לאחר שביה"ד הודיע על רצונו לחקור את המומחה מטעם הנתבעת. מתוך הנחה שהרישומים מדויקים, הדבר מובהק עוד יותר].

מדובר בשיהוי של למעלה מ-7 חודשים, שמעלה חשש לחוסר תום לב, ובוודאי שיש בו פגיעה קשה ובלתי מוצדקת בתובעים.

כנגד זה, טענה הנתבעת לעיכוב מצד התובעים. מוקד הטענה בכך שהתובעים הגישו בישיבה השניה בחו"ד שניה מטעם מהנדס כ' ובה התייחסות מפורשת לשאלת יציבות המסלעה. לטענת התובעים, מעבר לחוסר התקינות שבהגשת חוות דעת בפתח הדיון ולא לפני קיומו של הדיון, כעת לא יכולים התובעים לטעון לשיהוי מצד הנתבעת.

כנגד זה השיבו התובעים כי גם בחו"ד הראשונה מתאריך 19.05.13 כבר נכתב שיש בעיה ביציבות המסלעה.

ביה"ד מקבל את עמדת התובעים מהטעמים הבאים: טענת יציבות המסלעה עלתה בחו"ד הראשונה בסעיף 3(ג) עם הסתייגות שחוות הדעת לא עוסקת במסלעה. יתירה מזו, לב הדיון בישיבה הראשונה היה יציבות המסלעה. בכך גם עסקה חוות הדעת שהגישה הנתבעת. לפיכך, חוות הדעת שהוגשה בישיבה השניה על ידי התובעת לא שינתה את התמונה באופן משמעותי.

מבחינה עובדתית, צירוף צד ג' בשלב זה של הדיון כצד לדיון, עשוי לעכב את ההליך באופן משמעותי. כמובן, משיצטרף צד ג' להליך, הוא יוכל לדרוש חזרה על ההליכים שכבר התבצעו בתיק זה. על כן, היעילות הברורה מנקודת מבטו של ההליך שלפנינו, היא דווקא לסיים את ההליך בכל מה שנוגע לשני הצדדים שלפנינו.

לסיכום, משיקולי יעילות אין הצדקה לעכב או להפסיק את הטיפול בתיק לאור השיהוי הרב בהגשת הבקשה לצירוף צד ג' להליך.

י. הצורך בצירוף צד ג' לצורך בירור האמת ולצורך ביצוע

פסק הדין

כאמור לעיל, ניתן לכפות על פי ההלכה צירוף צד ג' לצורך בירור האמת או לצורך ביצוע פסק הדין. בהקשר זה טענה הנתבעת כי צירוף צד ג' נדרש כדי להגיע לחקר האמת, זאת, כיון שצד ג' הוא שמחזיק בתוכניות של המסלעה נשואת המחלוקת שלפנינו.

נפתח בכך, שעל פי ההלכה, גם בשלב זה, אין למנוע מן הנתבעת את האפשרות להביא ראיות נוספות, אם תבקש לעשות כן. כך שבירור האמת לא יפגע. אך השאלה שבפנינו היא האם זו מהווה הצדקה לצירוף צד נוסף כצד להליך עצמו. בעניין זה התשובה היא שלילית מהטעמים להלן.

הנתבעת התבקשה להגיש חוות דעת הנדסית מטעמה כדי לתמוך בטענתה שהמסלעה יציבה. חוות דעת זו הוגשה בתאריך 22.10.14. אם תוכניות המסלעה הן חיוניות, מצופה היה מן הנתבעת לבקש מן היישוב ולהסתמך עליהן, ולמצער להודיע לבית הדין על חוסר היכולת להגיש חוות דעת. מאחר שהנתבעת הגישה את חוות הדעת אנו למדים שהיא לא סברה שחסרים לה נתונים כדי לתמוך בטענותיה, ולכן טענה כזו אינה יכולה להתקבל כעת.

אמנם, המומחה מטעם הנתבעת כתב שהוא אינו יכול לחוות דעתו באופן מלא ללא תוכניות, אולם, למרות זאת הנתבעת לא ראתה מניעה להגיש את חוות הדעת כפי שהיא. יתירה מזו, הצורך בצירוף צד ג' לא הוזכר על ידי הנתבעת בעת הגשת חוות הדעת. לפיכך, ביה"ד מסיק שהנתבעת היתה מוכנה לקבל את הכרעת ביה"ד בשלב זה על פי המידע הקיים גם אם יתכן שהוא חלקי.

כמו כן, טענה לחוסר יכולת לבצע את פסק הדין ללא צירוף צד ג' לא עלתה על ידי מי מהצדדים ולכן איננו נדרשים לדון בה.

לסיכום, לאור ההתנהלות עד כה, ביה"ד אינו רואה צורך בצירוף צד ג' כדי להגיע לחקר האמת.

יא. סיכום ומסקנות

יש להעריך שהתוצאה של הוספת צד ג' לאחר קיומם של שני דיונים בהם נדונו הראיות לגופן, תגרום להימשכות נוספת ומשמעותית של ההליך. שהרי ההליך מתמשך כבר חודשים ארוכים.

בנוסף, לא נמצאו סיבות בדין ואף לא בהסכמים שבין הצדדים לכפות על התובעת להוסיף את צד ג', כמפורט לעיל. על כן, בית הדין אינו רואה מקום לקבל את הבקשה.

יב. החלטות

1. בקשת הנתבעת לצירוף צד ג' – נדחית.
2. שני הצדדים רשאים להגיש במקביל סיכומים של כלל טענותיהם בתיק עד לתאריך כ"ח אדר תשע"ה, 19.03.15. לאחר מכן יינתנו עוד 14 יום לתגובות במקביל.
3. ביה"ד ממליץ לצדדים לנצל פרק זמן זה למו"מ שיתכן וייתר את הצורך בהכרעת ביה"ד. אולם, קיומו של מו"מ לא יהווה עילה לאיחור בהגשת הסיכומים.

והאמת והשלום אהבו

פסק הדין ניתן ביום חמישי י"ט שבט תשע"ה, 08 פברואר 2015.

בזאת באנו על החתום

_____

הרב עדו רכניץ

_____

הרב אברהם גיסר, אב"ד

_____

הרב דניאל כ"ץ